

PROGRAMA DE FORMACIÓ ESPECIALITZADA

Geriatría

HOSPITAL UNIVERSITARI VALL D'HEBRON

Introducció

L'Hospital Universitari Vall d'Hebron esta acreditat per la formació d'un resident per any en la Unitat Docent de Geriatria. El nucli de la unitat docent el forma la Unitat de Geriatria amb la participació dels serveis de Medicina Interna, Cardiologia, Neurologia, Psiquiatria i UCI i els Centres d'Atenció Primària de la SAP Muntanya, acreditats per a la docència (El Carmel, Chafarinas)

Tutor de Residents

Dr. Alberto Selva

Cap d'Unitat

Dr. Antonio San José

Definició de l'especialitat

La geriatria és la branca de la medicina dedicada als aspectes preventius, clínics, terapèutics i socials de les malalties de les persones grans.

Els objectius específics de l'especialitat són:

- El desenvolupament d'un sistema assistencial a tots els nivells, que atengui les múltiples alteracions i problemes sanitaris i socio-sanitaris de les persones grans més fràgils, que característicament i de forma sobtada poden presentar una pèrdua de la seva independència física o social.
- L'organització d'un sistema d'atenció a llarg termini a aquelles persones grans que ho necessitin.
- La mobilització de tots els recursos possibles per integrar a la comunitat el major nombre possible de persones grans.
- La investigació, la docència i la formació continuada en el camp de la geriatria dels seus propis especialistes, com d'altres professionals relacionats amb l'especialitat.

Definició de la competència professional

El metge especialista en geriatría haurà de ser competent i expert en:

- Oferir una visió integral del fenomen de l'envelliment de les persones i les poblacions.
- Assolir un nivell d'expertesa en Valoració Geriàtrica Integral
- Consolidació de la metodologia de treball en equip i atenció continuada.
- Obténir un coneixement ampli de la fisiopatologia de l'envelliment i el diagnòstic, prevenció i tractament de les principals malalties de les persones grans.
- Obténir un nivell d'expert en l'avaluació i tractament de la persona gran fràgil i de les síndromes geriàtriques.
- Iniciar-se en metodologia científica aplicada a l'estudi de poblacions envellides o persones grans.

Objectius generals de la formació

L'alta prevalença de malalties en la persona gran, els diferents patrons de presentació, la seva tendència a la incapacitat, la més difícil resposta al tractament, i els freqüents requeriments de suport social requereixen una especial preparació mèdica.

Els objectius generals hauran d'anar dirigits cap a una formació que contempli al pacient geriàtric forma integral seguint el model bio-psicosocial i funcional propi de l'especialitat de geriatría, el treball en equips assistencials interdisciplinars, i l'atenció continuada.

Continguts del programa

En síntesi, la formació teòrica - pràctica haurà de contemplar:

Envel·liment: Demografia, biologia i fisiopatologia, amb especial dedicació als aspectes bàsics del procés de l'envel·liment fisiològic i els canvis funcionals en el curs del mateix.

Malalties més freqüents: Encara que la persona gran pot tenir tot tipus de malalties, moltes d'elles són especialment prevalents en aquest grup de pacients (malalties cardiocirculatòries, de l'aparell respiratori, del sistema nerviós central, de l'aparell locomotor, dels òrgans dels sentits, psiquiàtriques...) i per tat caldrà un coneixement ampli per part de l'especialista en geriatria.

Presentació atípica de les malalties: en les persones grans és característic la presentació de les malalties de forma no habitual, fins i tot de forma silenciosa. El correcte i ràpid diagnòstic d'aquestes malalties és de gran importància per prevenir seqüeles.

Malalties incapacitants: Un dels principals objectius de l'especialitat és la prevenció, tractament i rehabilitació de les situacions de pèrdua de la capacitat funcional.

Síndromes geriàtriques: es tracta de presentacions de malalties pròpies de les persones grans fràgils, molt freqüents a la pràctica clínica, d'abordatge complex i en general poc comentades a la literatura científica i els llibres de text de medicina. Destaquen el delirium, les caigudes, la immobilitat, la desnutrició, les úlceres per pressió...

Instruments de Valoració Geriàtrica: es considera la veritable tecnologia pròpia de la geriatria. Són instruments que permeten realitzar de forma sistemàtica i objectiva les valoracions de les quatre grans àrees pròpies de la valoració geriàtrica (biològica, funcional, mental i social)

Utilització de fàrmacs: Aspecte de gran importància. El coneixement dels canvis farmacocinètics i farmacodinàmics amb rellevància clínica, la polifarmàcia, les interaccions i les reaccions adverses a medicaments, la infraprescripció i el compliment terapèutic... són aspectes crucials i que cal adquirir una gran expertesa per trobar en els pacients grans fràgils un equilibri entre la polifarmàcia necessària i la infraprescripció de medicaments d'eficàcia contrastada.

Treball interdisciplinari: La interrelació "formal" amb els membres de l'equip interdisciplinari (infermeria, treball social, fisioteràpia, psicologia...) i alhora la coordinació amb altres especialistes tant de l'atenció primària com hospitalària, és fonamental i requereix un aprenentatge al llarg de tota l'especialitat.

Principis de recuperació funcional: La preservació i millora de les capacitats funcionals (activitats de la vida diària) és un dels objectius prioritaris de l'especialitat.

Principis de psicogeriatria: El deteriorament cognitiu, la demència, la depressió, l'insomni, la utilització dels psicofàrmacs... són situacions molt freqüents, a vegades complexes, que requereixen un important coneixement per l'especialista en geriatria.

Organització de serveis. Entesos com el conjunt de nivells d'atenció (sanitaris, socio-sanitaris i socials) en funció de les diferents situacions de malaltia des de processos aguts, de necessari ingrés hospitalari, fins situacions incapacitants que precisen atencions de llarg plaç o de cures paliatives. Característicament el pacient gran fràgil pot necessitar més d'un d'aquests recursos, en diferents nivells d'atenció, i l'especialista en geriatria haurà de vetllar per assegurar el "continuum care".

Rotacions

Residents de 1º any

Rotació	Durada
Medicina interna	4 meses
Cardiologia	3 meses
Neurologia	3 meses
Urgències	2 mesos

Residents de 2º any

Rotació	Durada
Psiquiatria	3 meses
UCI	3 meses
Reumatologia	3 meses
Atenció primària (CAP)	3 meses

Residents de 3º any

Rotació	Durada
Unitat funcional de Geriatria (UFISS)	4 meses
Hospitalització a domicili (HAD)	4 meses
Unitat de convalescència	4 meses

Un dia a la setmana durant tot l'any Consultes Externes de Geriatria (Dra. Carmen Pérez)

Residents de 4 º any

Rotació	Durada
Cures paliatives	3 meses
Unitat Geriàtrica d'adults	9 meses

Un dia a la setmana durant tot l'any Consultes Externes de Geriatria (Dra. Carmen Pérez)

Distribució de les rotacions

	JN	JL	AG	SP	OC	NV	DC	EN	FB	MZ	AB	MY
1 any	MI	MI	MI	MI	MI	MI	CA	CA	CA	NL	NL	NL
2 any	PSQ	PSQ	PSQ	UCI	UCI	UCI	RM	RM	RM	CAP	CAP	CAP
3 any	UFISS	UFIS S	UFISS	UFIS S	HAD	HAD	HAD	HAD	UCO	UCO	UCO	UCO
4 any	CP	CP	CP	UGA	UGA	UGA	UGA	UGA	UGA	UGA	UGA	UGA

MI: Medicina Interna; CA: Cardiologia; NL: Neurologia; PSQ: Psiquiatria; UCI: Intensius; RM: Reumatologia; CAP: Centre d' Atenció Primària; UFISS: Unitat Funcional de Geriatria; HAD: Hospitalització a Domicili; UCO: Unitat de Convalescència; CP: Cures Pal·liatives; UGA: Unitat Geriàtrica d' Aguts

Guàrdies

Els residents de geriatría realitzaran guàrdies de.

- Medicina Rotacions de MI, CA, NL, PSQ, CAP, UFISS, HAD, UCO, CP y UGA
- UCI. Rotació de UCI
- Trauma i Rehabilitació: Rotació de RM
- Mínim de 3 guàrdies al mes els 4 anys de residència

Objectius específics per a cada rotació

Medicina Interna

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Conèixer, diagnosticar i tractar les malalties mes freqüents en el àmbit de la medicina interna
- Llegir adequadament una radiografia de tòrax
- Resoldre problemes clínics en malalts pluripatològics
- Tenir criteri clínic per a consultar a un altre especialista
- Saber indicar les proves complementaries quan sigui necessari
- Valorar el malalt en el seu conjunt, de forma global
- Informar correctament al malalt

Cardiologia

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Llegir correctament un electrocardiograma
- Indicar quan sigui necessari la opinió de un especialista en cardiologia
- Reconèixer per auscultació la majoria dels trastorns valvulars

Neurologia

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Reconèixer quan es necessari la atenció urgent en malalts amb patologia vascular cerebral
- Fer una punció lumbar
- Tractar correctament les demències més prevalents i les manifestacions extrapiramidals

Psiquiatria

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Diferenciar una síndrome confusional de un trastorn psiquiàtric
- Utilitzar amb facilitat els neurolèptics i els psicofàrmacs
- Identificar una síndrome neurolèptica maligna
- Tractar un malalt amb síndrome depressiva

UCI

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Indicar la colocació de vies centrals
- Porta a terme correctament una reanimació cardiopulmonar (RCP)
- Fer una gasometria arterial
- Reconèixer la gravetat de un malalt

Reumatologia

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Realitzar el diagnòstic diferencial de una artritis
- Indicar un tractament per a la osteoporosi
- Indicar quan és necessari un recanvi articular per coxartrosi
- Tractar simptomàticament l'artrosi

CAP

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Establir una adequada relació metge-malalt
- Tractar adequadament el malalt amb hipertensió
- Tractar adequadament el malalt amb diabetis

UFISS

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Fer una valoració geriàtrica integral dels pacients grans fràgils de l'hospital
- Seleccionar, valorar i planificar els objectius dels pacients candidats a ingressar en una Unitat de Convalescència o en un PADES
- Conèixer i utilitzar els diferents recursos assistencials extrahospitalaris

HAD

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Indicar en quins casos es pot dur a terme aquest tipus de atenció

Unitat de convalsència

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Definir e implementar un programa de rehabilitació
- Conèixer l'efectivitat de les diferents mesures rehabilitadores
- Conèixer quin son els recursos del seu entorn sociosanitari

Cures paliatives

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Controlar el dolor i altres símptomes dels pacients pal·liatius
- Portar un malalt terminal
- Conèixer els diferents recursos y saber-los utilitzar (PADES, unitats de hospitalització de últims dies...)

Unitat geriàtrica d'adults

Quan finalitzi la seva rotació el resident ha de ser capaç de

- Dissenyar un pla d'intervenció integral i interdisciplinar als pacients ingressats a la Unitat, assegurant la continuïtat assistencial.
- Identificar y tractar correctament les síndromes geriàtriques
- Transmetre la informació individualitzada en cada cas al malalt i a la seva família
- Comunicar resultats científics en forma de ponències o publicacions en revistes de l'especialitat
- Comunicar-se adequadament amb els seus companys

Tots i cadascun d'aquests objectius son d'adquisició bàsica amb un **nivell 1 d'autonomia** i **nivell 1 de responsabilitat**

Sessions clíniques

Assistència a les sessió del servei de medicina interna - geriatria

- Dilluns 13-14 h. Discussió de cas clínic
- Dimarts 13-14 h. Comentari crític dels malalts ingressats
- Dimecres 13-14 h. Sessió bibliogràfica de revistes de l'especialitat i articles recomanats
- Dijous 13-14 h. Sessió radiològica
- Divendres 8- 9 h. Sessió del Servei de Medicina Interna.
- Divendres 13-14 h. Sessió de l'Hospital
- De dilluns a dijous, exposició de casos clínics per a residents de 8 a 9 h del matí.

La assistència és obligatòria a les sessions i a més el resident haurà de presentar al menys una sessió per rotació.

Cursos per a residents

Se ofereix al resident la possibilitat de matricular-se de forma gratuïta durant la seva residència com a alumne del Màster de Geriatria de la UAB (Prof. M Vilardell).

Tanmateix, se li ofereix participar en els cursos semestrals de 1 setmana de duració que s'imparteixen a Sion (Suïssa), i que després de la realització dels mateixos possibiliten ser un membre de la EAMA (European Association for Medicine for Aging).

Es facilitarà la assistència a altres cursos de formació sobre malalties prevalents en els ancians com la demència o malalties vasculars.

Es recomana la assistència mensual a les sessions impartides a la Acadèmia de Ciències Mèdiques, auspiciades per la Societat Catalano-Balear de Geriatria i Gerontologia que es duen a terme els primers dimecres de cada mes.

Recerca i assistència a congressos

Es recomanable fer un treball de recerca, que possibiliti obtenir el títol de diplomad en recerca i si el resident ho vol se li oferirà la possibilitat de completar la recerca en forma de tesis doctoral.

S'afavorirà la assistència a congressos nacionals e internacionals de la especialitat i també al de la comunitat autònoma, en aquest cas el Congrés Català de la especialitat.

Llibres i revistes recomanades

- Geriatrics Review Syllabus. American Geriatrics Society.
- Principles of Geriatric Medicine and Gerontology. Hazzard. Mc Graw Hill.
- New England Journal of Medicine
- Annals of Internal Medicine
- Age and Ageing
- Journal of Gerontology
- Journal of the American Society of Geriatry
- Clinics in Geriatric Medicine